

Vár a család

1.

Arra mindig felébredtem, amikor túl közel csapódtak be a rakéták. Teljesen mindegy volt, hogy megittuk-e a lélekmelegítőt vagy vettem-e be altatót, amikor meghallottam a dörrenéseket, kinyílt a szemem.

Vártam, hogy mikor kell felugrani az ágyból a golyóálló mellényben, felkapni a sisakot és a bakancsomat, és mezítláb kirohanni a házból.

Nem sok értelme lett volna persze a dolognak.

Ha közvetlen találát éri a házat, már halott leszek, mire kirohanhatnék bárhová, ha pedig nem találják el, akkor felesleges kimenni az éjszakába. Mégsem bírtam megállni, hogy ugrásra készen álljak. Üvöltött az agyamban a vér, és küzdöttem azzal, hogy visszatartsam az állati természetemet.

„Nincs baj” – szólt át a szomszéd ágyról Petyus.

Százhusz kilós harkivi bányász volt. Százhusz kiló zsír és izom, kutyaszemekkel és reszelős baritonnal. Ébren volt, mert amikor aludt, zengett a horkolásától a faház. Olyan volt, mintha egy medvével osztottam volna a szobán.

„Nincs semmi baj” – ismételte meg. A hangja olyan volt, mintha a fiához be szélne. Nem mintha tudtam volna, hogyan beszél a fiához, de volt a hanghordozásában valami, amitől az ember készséggel elhitte, hogy az orosz invázió tulajdonképpen csak egy rossz álom a becsapódó rakétáival.

Visszaaludni persze nem hagyott a bennem szűkülő ösztön. Petyus tudta ezt, felállt, előhúzta a hátizsákját az ágy alól, kivett belőle egy befőttesüveget.

„Gyere, na” – mondta, borzasztó angolsággal, ami egy idő után már fel sem tűnt.

Felálltam az ágyról, az ablakkerethez léptem, ami az éjszakába ásított. Petyus letekerte a befőttesüveg tetejét, elővette a kését, én is elővettem az enyémet a mellény zsebéből, majd belemártottam és végignyaltam a pengét.

Sűrű, fekete méz volt az üvegben. Nem volt olyan émelyítően édes, mint amit a boltban vesz az ember.

„A feleségemről álmodtam” – mondta.

„Én nem álmodtam semmiről.”

„A kisházban voltunk Ilovájszkban, amiről már meséltem. Az apja házában.”

„És?”

„Már lefeküdtek a kölykök, ő meg a konyhában tett-vett.”

„Muszáj nekem a korhatáros történeteidet hallgatnom? Rémálmaim lesznek tőle.”

„Nem volt ebben semmi korhatáros. Éppen beleszagoltam a hajába, amikor az oroszok elbaszták az álmomat.”

„Sajnálom.”
„A tiédet is elbaszták.”
„Én nem álmodtam semmit.”
„Majd fogsz, ha elég időt leszel itt.”
„Te is tudod, hogy ez az utolsó napom a fronton.”
„Mennyi az idő?”
„Két óra múlva virrad.”
„Addig megesszük a mézet, és főzök kávé.”

Vörösen derengett már, de még mindig az ablakban álltunk. Porkávét ittunk, dohányoztunk, és néztük, hogyan szikráznak a hajnali fényben a légnomástól kiment ablakszilánkok a ház előtt.

2.

Egy kísértetfaluban szállásoltak el, a 72. ukrán gépesített lövészhadosztálynál, két héttel ezelőtt.

Egy domboldalon állt a szénerőmű tava mellett. Keskeny betonhíd vágta ketté a tavat, ez volt az egyetlen út a túlsó felé álló városba. Vadkacsák fészkeltek a pillérei alatt a sásban.

Szürke betonházak nézték a domboldalunkat odaától. Az ukránok a házak közé telepítették a tüzéségüket, de a városban még mindig sokan laktak. Esténként láttam, hogy a panelek ablakaiban kigyúlnak a fények.

A faluban teljes sötétség volt. Senki sem akart tippet adni az orosz tüzéségnek, éppen melyik házban alszanak a katonák. A légvédelem így is minden nap lelőtt egy-egy orosz rakétát, és nem volt biztonságos egyik házban sem egy éjszakánál többet tölteni.

Napközben is dörögtek az ágyúk, az igazi műsor azonban mindig éjszaka következett. Úgy tűnt, hogy az oroszok feladták, hogy elfoglaljanak a romokon kívül bármit is.

Az ember ilyen körülmények között villámgyorsan megtanul különbséget tenni a saját és az ellenséges tüzéség hangja között. Két nap után nekem sem okozott gondot. A legtöbb rakéta kilométerekkel távolabb csapódott be a szállásainktól, de amikor közelebb robbant valamelyik, reflexből vágtam le magamat a földre. Ezen általában remekül szórakoztak a katonák.

3.

Kijevből egy fiatal fiú vitt el Dnyipropetrovszki egy rendszám nélküli, terepszínré festett terepjárával. Ahogyan közeledtünk a keleti fronthoz, egyre több lett az ellenőrzőpont.

A fiú mindig lelassított az úttorlaszok előtt, letekerte az ablakot, és kikiabálta az aktuális jelszót, amit mindennap megküldött a katonáknak a hadügyminisztérium. Hajnalban indultunk, délutánra már le is értünk a városba. Egy benzinkúton át kellett szállnom a 72. brigád két mesterlövészének a kocsijába. AKM

géppuskák és egy kézigránátfüzér mellett utaztam Donyeck megyéig a hátsó ülésen. Nem kellett szólítani, hogy megérkeztünk a frontra. Folyamatosan döngtek az ágyúk.

Két-három órán keresztül senki sem foglalkozott velem. Fotóztam, ahogyan a katonák a szétlőtt terepjárókat szerelik a rekvirált házak udvarán. Már sötét volt, amikor elém állt egy huszonéves, folyamatosan vigyorgó katona, és közölte, hogy az egység parancsnoka látni akar.

Egy kétszintes faházhoz vezetett. Az alsó szinten ültek a katonák. Tojást és csirkehúst ettek héjában sült krumplival, a falhoz támasztott NLAW rakéták ládáin ülve. Egy idősebb férfi a kezembe nyomott egy tányért, és mutatta, hogy egyek. Nazarnak hívták, ő volt az egység parancsnoka. Ettem. Kellemetlen csend volt a szobában, és mindenki engem nézett.

„Szóval magyar vagy?” – kérdezte végül Nazar.

„Igen.”

„Ismerek egy magyart.”

Összeszorult a gyomrom. Őszintén reméltem, hogy nem kell a magyar külpolitikát magyaráznom az éjszaka közepén egy halom harcoló fegyveresnek.

„Igen?”

„Szerintem a legjobb magyart. A legtehetségesebbet. Tudod, hogy hívják?”

„Nem.”

„Michelle Wildnak.”

A negyven feletti férfiak felröhögtek a szobában. A huszonévesek egyáltalán nem értették, miről beszél.

„Ő rám is nagy hatással volt” – mondtam.

„Valami politikusról van szó?” – kérdezte egy Vitya nevű huszonéves fiú angolul.

„Nem. Egy tisztességes színésznőről” – mondta Nazar.

„És hogyhogya én nem ismerem?”

„Azért, mert mire te megszülettél, ő már visszavonult.”

„Attól még ismerhetném.”

„Azért nem ismered, mert egy buzi vagy és nem nézel pornót.”

„Dehát én nézek pornót!”

„De nem nézel klasszikus pornót. Mert buzi vagy!”

„Nem vagyok buzi!”

„De” – zárta le a vitát Nazar. „Szóval, mit akarsz itt csinálni, magyar?”

„Filmezni.”

„Pornót?” – kérdezte Vitya.

„Azt.”

„Isten hozott!” – mondta Nazar.

Előkerült egy üveg amerikai whisky, mire megittuk, már be is osztottak Vitya mellé, hogy vigyen magával a frontra. Nyolc hónapja tartott a háború, mindannyian tudtuk, hogy ennyi idő bárkinek elég a nyugaton, hogy elfelejtse, az oroszok éppen lerohannak egy európai országot. A teljes ukrán ellenállás attól függött, hogy kapnak-e katonai támogatást. A külföldi újságírók jelenléte a szükséges rossz volt a fegyverutánpótlások biztosításában.

4.

A megérkezésem napján találkoztam Petyussal. Egy faház emeletén szállásoltak el, ő volt a szobatársam. Alsógyátában és egy méregzöld pólóban állt elém, amikor beléptem a szobába a hátizsákkal. Tarkopasz, hatalmas ember volt, az ember érezte a tömegét, amikor jött-ment. Gyanakodva végigmért.

„Előre szólok, hogy úgy horkolok, mint a láncfűrész.”

„Engem nem zavar. Kifejezetten otthonosan érzem magam tőle.”

„A feleségem is ezt mondja.”

„Ő is horkol?”

„Nem tudom. Sosem hallottam.”

„Én horkolok.”

„Nem baj.”

Lepakoltam a holmimat az ágyam mellé, levetkőztem, majd lefeküdtem. Hallgattam az éjszakai neszeket, az ágyúdörgést a távolban. A gyümölcsfákról leptyogott a termés. Darazsak és méhek jártak rá a földön rohadó gyümölcsre, mindenhol hallani lehetett a zümmögésüket.

„Neked van családod?”

„Egy feleségem és egy fiam az első házasságból.”

„Neked van gyereked?”

„Kettő. Két fiú. Nyolc- és tizenkét évesek. Akarod látni őket?”

„Igen.”

Petyus felállt, recsegett a deszka a hatalmas tömege alatt, ahogyan az ágyamhoz lépett. Egy ütött-kopott okostelefont tartott az arcom elé. Két kislány fagyizott a képen, szőkék, tengerészcsíkos pólóban.

„Szépek” – mondtam. Összerezzentem, mert úgy két kilométerre becsapódott egy rakéta.

„Van képed a fiadról?”

Levettem a mobilomat, előkerestem egy képet a gyerekekről.

„Ez a gyerek pont úgy néz ki, mint te.”

„Igen. Sokak szerint klónoztam.”

„Az én gyerekeim szerencsére nem hasonlítanak rám. Az anyjukra ütöttek.”

„Ez tiszta szerencse” – mondtam vigyorogva.

„Te sem vagy valami szép ember, Szása.”

5.

Napközben a huszonéves közlegénnyel jártam körbe az ukrán állásokat, és interjúkat készítettem. Vityának hívták. Nazar azt a parancsot adta, hogy ne vigyenek ki az aktív frontra, amíg nem biztos, hogy bírni fogom. Olyan tíz kilométerre interjúztam a fronttól a harcokszíttal, vagy fácánra vadásztam a búzamezők szélén. A becsapódó aknagránátok miatt megzavarodott állatok kirohantak az út szélére, csak le kellett lövöldözni őket. Mindig volt friss hús a vacsorához. A két hét alatt, amíg a fronton voltam, főleg fácánokat lőttem a katonák. Egyszer sikerült lelőni néhány vadnyulat. Aznap nagy volt az öröm.

Petyussal főleg esténként találkoztam. A Browning géppuskáknál volt. Az oroszoknak az volt a stratégiája, hogy tüzéségi tűz alá veszik a satnya fák közé beásott ukrán pozíciókat, majd megpróbálják lerohanni a gyalogsággal. Egyre több temetetlen holttest feküdt a búzamezőkön az októberi ég alatt.

A harmadik éjszakán Petyus megkérdezte:

„Van képed a feleségedről?”

„Van” – feleltem.

„Mutasd.” Megmutattam a telefonon egy fotót. Petyus hosszasan nézegette.

„Nekem túl zsidós.”

„A zsidóknak egy fokkal melegebb a pinájuk.”

„Az én feleségem pinája forróbb. Akarsz róla látni egy fotót?”

„A feleséged pinájáról?”

„Nem, te barom, hanem róla.”

„Mutasd.”

Petyus az ágyamhoz cammogott, és a kezembe nyomta a telefonját. Természetes szőke, hirtelenszép nő volt a képen.

„Ő az én Tyinám” – mondta Petyus.

„Vak szegény?”

„Már mért lenne vak?”

„Hát feleségül ment hozzád.”

„Mit tudsz te az igaz szerelemről?”

„Mindent. Mégis mit látott benned?”

„Nem tudom. Egy előadáson találkoztunk. Olyan szép volt, hogy nem kaptam levegőt.”

„Mit csináltál, hogy szóba állt veled?”

„Semmit. Az apját ismertem a gyárból. Ő mutatott be. Szerelem volt első látásra. Egy hónapon keresztül udvaroltam neki, mire megfoghattam a kezét. Életemben nem csókolt meg senki sem így.”

„Mindjárt elsírom magam.”

„Olyan volt a csókja, mint a méz.”

„Benned egy költő veszett el.”

„Egy év után feleségül vettem. Az esküvőt Ilovájszkban tartottuk. Utána már jött Petyuska, majd a kis Vologya.”

„Sokat gondolsz rájuk.”

„Csak rájuk gondolok.”

„Mikor láttad őket utoljára?”

„Hét hónapja.”

„Az sok. Mindennap beszéltek?”

„Igen. Mindennap.”

6.

Teltek-múltak a napok. Petyus esténként folyamatosan a családjáról mesélt. Elmondta, hogy mi a gyerekei kedvenc étele, hogy hogyan készíti a felesége, azt is, hogy a felesége apjának a házában méheket tartanak, van tizenkét kaptár.

Már egy hete voltam a katonákkal, amikor az egyik vacsorára Petyus kötéssel a kezén érkezett.

„Mi történt?”

„Semmiség.”

Evett, ivott egy kis whiskyt, aztán ment aludni. Én kártyáztam a többiekkel.

„Az oroszok ma megpróbálták áttörni.”

„Igen?”

„Ötven töltény maradt a Browningban. El tudod képzelni?”

„Mi történt Petyussal?”

„Egyedül ő maradt életben. A kezén ment át a golyó. Üvöltözni kellett vele, hogy hagyja már ott az állást. Biztos, ami biztos, elhozta a géppuskát.”

Petyus már üvöltve horkolt, amikor a szállásra értem. Lefeküdtem aludni. Arra ébredtem fel, hogy nyög és szitkozódik.

„Mi történt?”

„Ráfeküdtem a kezemre. Szerintem felszakadt a varrat.”

A kötést vér ütötte át.

„Át kellene menni a kórházba.”

A kórház vagy húsz kilométerre volt a szállástól. Mindenhol forgathattam, kivéve ott. Az ukránok nem engedték, hogy beszámoljunk a veszteségeikről.

„A faszt. Elég, ha átkötözöd.”

„Nem vagyok orvos.”

„Csak kötd az, a kurva életbe, majd reggel bemegyek a kórházba.”

„Rendben.”

„Ott van az elsősegélycsomag a mellényen.”

Elhúztam a cipzárját a fehér kereszttel jelzett tasaknak, kivettem az érfogókat, a géz és a jód volt a legalján. A kisollóval felvágtam Petyus kezén a kötést. Tényleg felszakadt a varrás, piros keveredett fekete vérrrel.

„Pucold ki.”

A jóddal körbetöröltem a sebet, és bele is öntöttem rendesen. Petyus szitkozódott, mint a kocsis. Amikor elég tisztának tűnt, elkezdtem bekötözni a kezét.

„Így ni. Azért jobban vigyázhatnál magadra. A családod vár” – mondtam.

„Még várniuk kell egy kicsit.”

„Nem tudni, meddig fog tartani ez a háború.”

„Tart, amíg tart. A végén együtt leszünk úgyis.”

„Őszintén remélem.”

„Nem kell remélned. Biztosan együtt leszünk. De nem most. Meg kell még ölnöm néhány oroszot.”

„Remélem, hamar hazajutsz.”

„Te jó ember vagy, Szása.”

Harkivnál az ukránok ellentámadásba kezdtek, és áttörték az orosz vonalakat. Erről persze az utolsó pillanatban értesültem.

Kártyázás közben Nazar azt mondta: „Holnap kivihetitek a magyart, miután megindult a támadás.” Arra a kérdésemre, hogy milyen támadás, persze senki sem válaszolt.

Utólag kiderült, hogy a várakozással ellentétben Harkivnál indított sikeres ellentámadást az ukrán haderő. Nazar azt remélte, ez elég elterelés az oroszoknak, hogy kevesebbet lője a tüzérsegűk az állásokat, amikor kint vagyok.

Verőfényes napsütésben vágunk át a búzamezőn, amikor az oroszok elkezdtek lőni az állást, ahová mentünk. Két aknagránát becsapott a kocsni mellett, én pedig úgy éreztem magam, mintha víz alá nyomták volna a fejemet.

Vitya bevezette a kocsit a fák közé, kiugrottunk. Térdelve füleltek a katonák, aztán rohanni kezdtek a fák fedezékében.

Porló föld és sár. Olyan volt a lövészárók, mint az első világháborús filmekben. Petyus vigyorogva jött elő a föld alól.

„Kértek kávét?” – kérdezte.

Kértünk. Nézetem a mezőt, amerre a Browning géppuskák csöve mutatott. Az oroszok kevesebb mint egy kilométerre voltak a túoldalón. Nem látszottak a halottak a magas fű miatt, de tudtam, hogy sokan fekszenek temetetlenül a mezőn, mert ha fordult a szél, a bomlás édes szagát hozta magával.

Kávé volt a kezemben, amikor meghallottam az aknagránát süvítését. Azonnal oldalra vettem magam, ezzel ráborítottam Vityára az egész poharat.

„Több mint tíz méterre volt” – mondta a fiú a becsapódás után, és felhúzott a földről. Kifejezetten szégyelltem magam, hogy feladták az idegeim.

A modern kori tüzérsegűvel a legnagyobb baj, hogy egyáltalán nem látod. Erősen tartja magát az a legenda, hogy a 82 mm-es aknagránátokat szándékosan tervezték úgy, hogy fűtüljenek becsapódás előtt. Természetesen szó sincs erről. Nincs az a mérnök, aki úgy tervezne fegyvert, hogy annak célpontjai előre értesüljenek a bevetéséről.

Az aknagránát azért fűtül, mert ahogyan keresztülvágja a levegőt, mögötte légörvények jönnek létre.

Az ember viszont csak annak a gránátnak hallja a fűtülését, amit másnak szánt az Isten.

Az ukránok tudták, hogy az oroszok mikor lőnek rakétát. Gondolom, közel volt a front, és hallották az indítását. Igazából fogalmam sincs. Annyit tudok, hogy útban a kocsni felé Vitya hirtelen megragadott, és lerántott egy gödörbe.

Nem volt időm gondolkodni. A föld megremegett. Nagy csattanást hallottam, aztán semmit.

Amikor Vitya talpra rángatott, fogalmam sem volt, merre is kellene indulni. Ő vezetett a kocsniig. Azt hittem, hogy kiszakadtak a dobhártyáim, de egyik fülem sem vérzett. Nem hallottam semmit, amíg vissza nem értünk a szállásra. Miután visszajött a hallásom, minden becsapódásnál olyan érzésem volt, mintha

elektromos áram szaladt volna át a testemen. Komoly erőfeszítembe került, hogy ne vetődjek azonnal a földre. Ez többnyire sikeres is volt, amikor nem volt túl közel a robbanás.

8.

Nazar azt mondta, hogy nyolckor indul vissza egy kocsival Kijevbe, azzal megyek el a frontról.

A brigád nagy munkában volt. Az összes felszerelést át kellett szállítani egy új helyszínre, mert az oroszok egyre közelebb lőttek a rakétaikat. Ősereg platós-kocsik mentek a földutakon, rajtuk az üzemanyaggal, rakétavetővel, lőszerrel. Engem is befogtak rakodni, hordtam tehát a ládákat, közben pedig azon rimáncodtam, hogy lehetőleg ne most lőjenek ide egy rakétát az oroszok.

Egy magtár volt az új főhadiszállás. A hidegháború alatt épült betonépület volt, golyónyomokkal és bedeszkázott ablakkal. A munka még javában tartott, amikor egy zöld terepjáró megállt a magtár bejárata előtt. Petya szállt ki az anyósülésről, a sofőrt nem ismertem.

„Hát te?”

„Én is veletek megyek.”

„Látod, megmondtam, hogy hazajutsz. Szerencsét hozok neked” – mondtam, és hátra vágtam.

Öten utaztunk tizenkét órán keresztül a terepjáróban. Nem volt leányálom. Egy zuhanyra vágytam, angol vécére, de mire megérkeztünk Kijevbe, leginkább arra, hogy ki tudjam nyújtani a lábamat.

Szó sem lehetett róla. Nazarék ragaszkodtak hozzá, hogy megigyük az áldomást.

A belvárosban egy Gorkij nevű kocsmába ültünk be. Pince volt, durva faasztalokkal és söntéssel. Alig kaptunk helyet. Káprázott a szemem a nyüzsgéstől, olyan érzésem volt, mintha egy másik országba érkeztem volna, ahol nem volt háború.

Ukrán vodkát rendeltek a fiúk, és sört. Szárított sós halat hozott a felszolgáló, és öt feles poharat.

Nazar mindenkinek megtöltötte a poharát, amikor végzett, a kezébe emelte a sajátját.

„Ezt azokra, akik meghaltak.”

Az ég felé emelte, majd kiöntötte az italt a földre, és teljes erővel földhöz vágta a poharat. A többiek követték. Dermedt csend lett a kocsmában, és mindenki minket nézett.

„Nem tetszik valami?” – kérdezte Nazar a pultost.

„Dicsőség Ukrajnának” – felelte a pultos.

„Dicsőség a hősöknek” – felelték a katonák, mire a kocsmában tapsolva üvöltözte ugyanezt mindenki.

Új poharakat hoztak az asztalhoz, Nazar ismét töltött.

„Ezt az élőkre” – mondta, és felhajtotta.

Gyorsan és sokat ittunk. A második vodka után Nazar azt mondta:

„És most szépen átmegyünk, és megnézzük a hazafias kurvákat.”

Hallottam arról, hogy az offenzíva óta a belvárosi bordélyházakban húsz százalék kedvezményt kap bárki, aki a fronton harcol. Mivel tizenegyedtől kijárási tilalom volt érvényben, a nemzeti érzés kinyilvánítása mellett, gondolom, az üzlet nyitva tartása is szempont volt abban, hogy bevezették a kedvezményt a kurvák. A „hazafias” elnevezés azonban rájuk ragadt.

Szédültem az italtól és a fáradságtól. Semmi kedvem nem volt a dologhoz, de nem tudtam kibújni alóla. A bordély egy négyemeletes házban volt, gyalog sétáltunk el odáig. Nazar csengetett a kapucsengőn, mire kinyílt a bejárati ajtó.

A negyedik emeleten volt a bordély. Két régi polgári lakás volt egybenyitva. Egy nagy ukrán nemzeti zászló volt a falon az előszobában. Ötven körüli vörösre festett nő jött elénk, és leültetett a kanapéra.

Ukránul alkudozni kezdtek Nazarral. Kellett egy kis idő, mire megértettem, hogy arról zajlik a vita, hogy én nem vagyok katona, és mint ilyenek nem jár a kedvezmény. Kerestem Petyus tekintetét, hogy valahogyan kikerüljek a helyzetből, de csak a falat bámulta maga előtt. Végül úgy tűnt, hogy megegyeztek a nővel, mert a nő a pulthoz lépett, felvett egy csengőt, és megrázta.

Az előszobából nyíló három ajtó rövid időn belül kinyílt, és hat nő állt meg az ajtóban üzleti mosollyal az arcukon, melltartóban és bugyiban.

„Tessék választani” – mondta az asszony, és ezt értettem is.

Azt a csendet is értettem, ami a társaságra rászakadt. Senki sem szeret első lenni a bűnben. Elképesztően kínos, néma másodpercek következtek. Petya állt fel, felhős tekintettel egy huszonéves barna lányhoz lépett.

„Mehetünk, édesem” – mondta. A lány kézen fogta, és bevezette a szobába. A két másik katona azonnal követte a példáját. Döbbsen bámultam.

„Mi van?” – kérdezte Nazar, és rágyújtott. „Kísértetet láttál?”

„Nem. Csak meglepődtem. Petya egyfolytában a feleségéről beszélt. Nem hittem, hogy lefeküdné bárki mással.”

Nazar beleszívott a cigarettájába, elfintorodott, elnyomta a hamutartóban, felállt.

„Petya lakásába rakéta csapódott Harkivban az invázió megindításának másnapján. Senkije nem élte túl” – mondta, odalépett az egyik lányhoz, megfogta a kezét, majd elvonult vele a szobába.